

Francouzské dělostřelecké zpravodajství za světové války.

Hlavním úkolem dělostřeleckého zpravodajství (DZ.) je získávat zprávy všech druhů, jež mohou mít vliv na použití vlastního dělostřelectva. Cenu mají jen ty zprávy, kterých může být využito okamžitě a úspěšně. Bude tedy hlavním úkolem DZ.:

- a) zjišťovati a určovati cíle pro dělostřelectvo,
- b) zpravovat nadřízené velitelství o všem, co souvisí s nepřátelským dělostřelectvem.

První úkol je technického rázu. Jeho účelem je vyhledávat cíle všech druhů, určit přesně jejich polohu a povahu. Studium nepřátelských obranných zařízení bude především zajímat pěchotu a 2. oddělení štábů. DZ. musí vyhledávat veškeré zprávy o nepřátelském dělostřelectvu (palebná postavení, SV., pozorovatelný, ústředny, styk a spojení, skladiště střeliva, muniční výdejny atd.) a o všem, co by mohlo sloužit za cíle pro palby rušivé a zabraňovací. Hlavním úkolem DZ. je proto studium cílů pro činnost protibaterijní, zabraňovací a rušivou.

Druhý úkol je taktického rázu a má za účel dodávat nadřízenému velitelství souhrny všech zpráv o nepřátelském dělostřelectvu (činnost, složení, učlenění atd.).

DZ. u sboru soustřeďuje, třídí a zpracovává veškeré zprávy o cílech pro vlastní dělostřelectvo s hlediska provádění střelb. Disponuje všemi dělostřeleckými zpravodajskými prostředky, jež jsou dány k použití veliteli dělostřelectva sboru. DZ. sboru musí pracovat se značnou relativní rychlostí a být s to, přizpůsobit se všem fázím boje. Pracuje na úzké poměrně frontě. Všechny podřízené prostředky používá nejen k získávání zpráv, ale též k jejich ověřování (protínání zpráv). Dodávání zpráv musí mít organizováno tak, aby čas, potřebný k jejich přijetí, odevzdání, třídění a zpracování byl co nejkratší.

DZ. a r m á d y usměrňuje a uvádí v soulad úsilí a činnost DZ. podřízených sborů a provádí definitivní zpracování zpráv. Pracuje na široké frontě a má mnohem větší možnosti k získání zpráv a k jejich ověřování

(protínání). Na př. souřadnice, udávající palebné postavení nepřátelské baterie, možno považovat za spolehlivé teprve tehdy, byly-li ověřeny DZ. armády.

DZ. armády připravuje a dává k schválení veliteli dělostřelectva armády souhrnný plán pozemního pozorování v úseku armády. Případá mu proto úkol rozdělit v oblasti armády a udržovat zpravodajské prostředky (technický personál a materiál), jež byly dány k použití sborům.

Na dlouho ustálené frontě je velitelství armády jediným velitelstvím stálé (permanentní) povahy, a proto DZ. armády jest určeno zvláště k tomu, aby v období vystřídávání sborů zajistilo nepřetržitost dělostřeleckého zpravodajství.

Výkonnost různých zpravodajských prostředků bude záviset na terénu, povětrnostních podmínkách, účinnosti obranných prostředků, používaných nepřítelem, a na taktické situaci.

Terén je důležitým činitelem při pozemním pozorování, méně důležitým při použití zvukoměrných čet a upoutaných balonů. Na letecké pozorování nemá vlivu, mimo území velmi zalesněných, skýtajících málo význačných bodů, kde práce leteckých pozorovatelů je značně ztížena.

Povětrnostní podmínky mají velikou úlohu. Sníh, mlha, dešť, znemožňují téměř úplně pozorování pozemní i ze vzduchu.

Obranné prostředky, užívané nepřátelským dělostřelectvem, jsou: zastírání různého druhu, klamná palebná postavení, přísady proti zábleskům, vkládané do náplní atd. Tyto prostředky ztěžují činnost pozemního a leteckého pozorování, ale nemají vliv na činnost zvukoměrných čet.

Taktická situace bude podle okolností vyžadovat rozvinuti buď některých nebo i všech zpravodajských prostředků. V pohybové válce budou pracovní možnosti zpravodajských orgánů pozemního pozorování (pozorovací a zvukoměrné čety) více méně omezeny; jejich činnost vyžaduje určitého ustálení.

Výkonnost pozorovacího letectva závisí na pracovních možnostech (počet jednotek, letecká převaha atd.).

Všechny zpravodajské prostředky mají své výhody a nevýhody. Aby zdar jejich činnosti byl zajištěn, musí pracovat co možná současně a v stejném úseku fronty, aby se zprávy mohly doplňovat a protínat.

V dalším přehledu uvádím z francouzských pramenů výsledky získané francouzskými prostředky DZ. v různých údobích světové války na západní frontě:

A. Několik výsledků činnosti u zvukoměrných čet.

1. V úseku La Butte du Mesnil (část fronty mezi Le Mesnil — les Hurlus a Massiges) v únoru 1918 prokázala jedna zvukoměrná četa tuto činnost:

a) Od 1. do 12. února zjistila za klidného období průměrně 13 baterií denně, celkem 58 baterií různých druhů a ráží.

b) Od 13. do 28. února, kdy činnost na frontě byla živá, průměrně 24 baterií denně, celkem 100 baterií různých druhů a ráží.

(Tyto údaje jsou čerpány z hlášení velitele armádního dělostřelectva IV. francouzské armády, podaného 10. března 1918.)

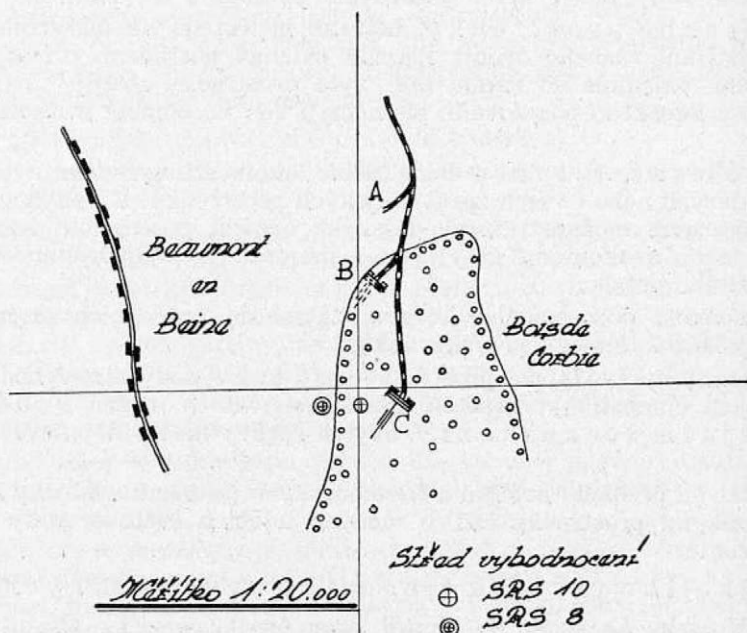
2. V říjnu 1917 v období francouzské ofensivy u La Malmaison (mezi Laonem a Remeší) bylo zjištěno zvukoměrnými četami celkem 57 německých baterií z 90, t. j. téměř 64%. Z uvedeného počtu bylo zaměřeno 20 baterií úplně přesně, 17 s přesností 0—25 m, 12 s přesností 25—50 m, 6 s přesností 50—100 m, 2 s přesností menší než 100 m.

Z toho vyplývá, že 49 baterií (86%) bylo určeno s přesností do 50 m. Výsledky činnosti těchto zvukoměrných čet jsou tím pozoruhodnější, že převážná část zjištěných baterií měla svá palebná postavení v zalesněném terénu a proto unikala všem ostatním zpravodajským prostředkům, letecké snímky nevyjímaje.

Mimo to, co bylo uvedeno, možno též potvrdit, že nastal-li nějaký nesouhlas mezi údaji zvukoměrných čet na jedné straně a ostatních zpravodajských prostředků na straně druhé, že to byly téměř vždy zvukoměrné čety, jež měly pravdy.

(Tyto údaje jsou čerpány z hlášení náčelníka dělostřeleckého zpravodajství IV. armády, podaného v prosinci 1918.)

3. Neobyčejně zajímavý je případ zjištění bojového stanoviště dalekonosného děla, které roku 1918 postřelovalo Paříž, případ je sám o sobě obrazem přesnosti práce zvukoměrných čet.

Obr. 1.

Německé dalekonosné dělo bylo v prostoru lesa „La Corbie“ východně od Beaumont-en-Beine (asi 18 km jz. od Saint Quentinu). Prostorem bojového stanoviště procházela železniční trať, končící třemi větvemi (obr. 1). První větev (A), odbočující před lesem, byla poměrně krátká a velmi viditelná. Druhá (B), odbočující při vyústění dráhy do lesa, byla rovněž viditelná, ačkoli byla zastřena. Skutečné bojové stanoviště, z něhož daleko-

nosné dělo provádělo své palby, bylo hlouběji v lese (C) na konci třetí větve; bylo dokonale zastřeno a zcela neviditelné na leteckých snímcích, pořízených francouzskými letci.

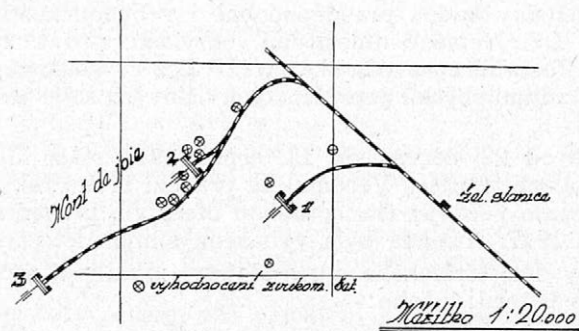
Dvě zvukoměrné čty SRS 8 a SRS 10 (SRS. = section de repérage par le son = zvukoměrná četa) vyhodnotily svá měření. Střed vyhodnocení SRS 8 byl 240 m západně, střed SRS 10 jen 100 m západně od bojového stanoviště C. Mezitím co tyto čty prováděly svá měření, bylo dáno za pravdu leteckým fotografiím, na nichž bylo bojové stanoviště B označováno za odpovídající.

Za bojů na západní frontě v období od 30. srpna do 8. září 1918 dosáhla francouzská vojska mezi jiným též prostoru Beaumont-Beine. Příslušná francouzská velitelství se pak přesvědčila na místě, že bojové stanoviště B zastávalo úlohu klamného bojového stanoviště, což potvrzovala ta okolnost, že se větev, odbočující do B, skládala z prachů a kolejí položených velmi nedbale a povrchně končící u klamného ložiska.

4. Neméně zajímavý je druhý případ zjišťování německých dalekonosných děl, která rovněž střelila na Paříž a jejichž bojová stanoviště byla v prostoru Crépy-en-Laonnais (obr. 2).

Podrobným studiem leteckých snímků byla zjištěna tři bojová stanoviště, každé opět na konci jedné větve dráhy s normálním rozchodem kolejí.

Podle výsledků činnosti zvukoměrných čet a vyhodnocování jejich měření v období od konce dubna do počátku května 1918 bylo možno usuzovat, že jen bojové stanoviště 2 (obr. 2) lze označit za obsazené a jsoucí v činnosti.

Obr. 2.

Zprávy později získané potvrdily, že tento úsudek byl správný. Bylo totiž zjištěno, že dalekonosné dělo umístěné v bojovém stanovišti 3 mělo hned při zahájení střelby výbuch v hlavni a stalo se nepotřebným. Další dělo umístěné v bojovém stanovišti 1 bylo zničeno francouzskou protibaterijní činností.

5. Zvukoměrné čty zjišťovaly nejen nepřátelské baterie, ale v mnoha případech i jejich ráži, což zajímavě potvrzuje tento případ:

Zvukoměrné čty I. francouzské armády zjistily roku 1918 ke konci války ze 72 německých baterií různých ráží přesně ráži 59 baterií. U zbývajících 13 baterií bylo určení ráže pochybené, a to:

a) V 9 případech byly určeny baterie 15 cm hrubých houfnic, ač ve skutečnosti to bylo 6 baterií 21 cm hmoždířů a 3 baterie 10,5 cm houfnic.

b) Ve dvou případech byly baterie 77 cm kanonů považovány za baterie 105 cm kanonů.

c) V jednom případě byla baterie 12 cm francouzských kanonů (pravděpodobně typu de Bange), ukořistěná a používaná Němci, považována za baterii 77 cm polních kanonů.

d) V jednom případě byla baterie 77 cm polních kanonů považována za baterii 105 cm houfnic.

O významu a správném ocenění zpravodajské činnosti zvukoměrných čet za světové války svědčí nejlépe vzrůstající počet jich. Francouzská armáda měla v lednu 1915 na frontě v činnosti 2 zvukoměrné čety. V roce 1916 již 18, v 1917 o 7 více. Ke konci roku 1918 jich měla dokonce 41.

B. Srovnání výsledků DZ., získaných různými zpravodajskými prostředky.

V dalších člancích jsou v několika příkladech vzatých ze světové války uvedeny údaje o výsledcích činnosti různých zpravodajských prostředků. Jsou vyňaty ze statistik, pořízených během války a sestaveny přehledným způsobem, takže si lze učinit úsudek o činnosti a důležitosti jednotlivých prostředků.

Z přehledů vysvítá, že již za války byly nejdůležitějšími složkami dělostřeleckého zpravodajství tyto prostředky:

pozorovací čety a dělostřelecké (podle okolností i pěchotní) pozorovatelny všech druhů,
zvukoměrné čety,
letectvo a upoutané pozorovací balony.

Tyto prostředky budou pravděpodobně i v budoucnosti nejdůležitějšími složkami DZ. Neméně důležitými, obzvláště pro t. zv. „protínání zpráv“, budou i ostatní zpravodajské prostředky (výslech zajatců, naslouchací služba, studium zbytků nepřátelských dělových střel atd.), o nichž se zmíním dále.

1. V době od 22. června do 13. srpna 1917 stála II. francouzská armáda na ustálené frontě u Verdunu na pravém břehu řeky Meusy. Toto období předcházelo pozdější francouzskou ofensivu, provedenou ve dnech 20.—26. srpna 1917. Armáda byla vybavena silným letectvem.

Prostředky dělostřeleckého zpravodajství zjistily a zaměřily celkem 113 německých baterií; z toho:

zvukoměrné čety	45		40%,
pozorovací čety a pozemní pozorovatelny všech druhů	54		48%,
letectvo	60		53%.

Z těchto údajů vyplývá, že plných 41%, t. j. 46 baterií, bylo zaměřeno dvěma prostředky, t. j. byly přezkoušeny (ověřeny).

2. V době od 23. do 26. října 1917 provedla VI. francouzská armáda ofensivu v úseku La Malmaison (mezi Laonem a Remeši). Tato akce následovala po dlouho trvajícím ustálení fronty. Terén v uvedeném prostoru byl velmi nepříznivý pro pozemní pozorování všech druhů; zalesněné části terénu znesnadňovaly velmi zjišťování a zaměřování palebných postavení německých baterií. Armáda byla vybavena silným letectvem.

Prostředky dělostřeleckého zpravodajství zjistily a zaměřily z 90 německých baterií tento počet:

a) zvukoměrné čty: 57, t. j. skoro 64%, z toho 20 přesně, 17 s přesností 0—25 m, 12 s přesností 25—50 m, 8 s přesností menší než 50 m. V celku zaměřily 49 baterií, t. j. 86%, s přesností do 50 m.

b) letectvo: 60, t. j. 66%, z toho: 38 přesně, 4 s přesností 0—25 m, 8 s přesností 25—50 m, 10 s přesností menší než 50 m.

V celku zaměřilo 50 baterií, t. j. 83% s přesností do 50 m.

c) pozorovací čty: 15 baterií, t. j. skoro 17% celkového počtu.

Prostředky dělostřeleckého zpravodajství zaměřily za daných okolností spolehlivě v celku 59 obsazených palebných postavení, t. j. 65,5%.

Poměrně malý počet německých baterií zaměřených pozorovacími četami vyplývá z nepříznivých podmínek pro pozemní pozorování, o čemž již byla výše zmínka.

3. IV. francouzská armáda (generál Gouraud) byla roku 1918 po dlouhou dobu na ustálené frontě v Champagni (mezi Remeši a Verdunem). Letectvem byla vybavena dosti slabě. V období leden—únor 1918 provedly u této armády:

zvukoměrné čty — zaměření 895 pal. postavení,

pozorovací čty — zaměření 497 pal. postavení,

letectvo — zaměření 75 pal. postavení.

4) 6. francouzský armádní sbor byl v březnu 1918 (po předchozím německém průlomu) v obraně na ustálené frontě. Do 1. dubna 1918 bylo zaměřeno celkem 94 německých palebných postavení. Z těch bylo zjištěno:

pozorovací četou: 54 57%,

balony: 41 43%,

leteckým pozorováním: 24 25%,

z leteckých snímků: 57 60%,

podle výpovědi zajatců: 1 1%

I z těchto pozoruhodných výsledků je dobře vidět t. zv. „protínání zpráv“, neboť na celkový počet 94 zjištěných palebných postavení připadá 177 zaměření (zjištění) resp. ověření.

Poměrně vysoké procento zjištěné pozorovací četou lze odůvodnit příznivými pozorovacími podmínkami pro pozemní pozorování.

5. I. francouzská armáda byla v době od 7. dubna do 8. srpna 1918 na nově ustálené frontě. V tomto období provedly: 3 zvukoměrné čty celkem 779 zaměření a 195 přezkoušení (identifikací), úhrnem 974 zaměření.

3 pozorovací čty celkem 421 zaměření a 372 přezkoušení (identifikací), úhrnem 793 zaměření.

Další tabulka uvádí přesnost, s jakou uvedené zpravodajské prostředky pracovaly:

Přesnost	% provedených zaměření	
	zvukoměrné čty	pozorovací čty
do 50 m	59 %	34 %
50 — 100 m	34 %	48 %
100 m	7 %	18 %
Průměrná chyba	56 m	64 m

6. IV. francouzská armáda (generál Gouraud) byla v období od 18. do 31. července 1918 mezi Remeši a Verdunem v obraně, po předcházejícím

období dlouho trvající stabilisace fronty. Byla složena se 4., 21. a 8. sboru. Velmi příznivé podmínky pro pozemní pozorování skýtal terén v oblasti 4. armádního sboru. Vybavení IV. armády letectvem (a balony) bylo poměrně skrovné. Z následující tabulky si lze učinit jasnou představu o výsledku činnosti zpravodajských prostředků v uvedeném období:

Prostředek	4. S.	21. S.	8. S.	Celkem	
				počet	‰
Pozorovací čety	358	77	100	535	41,4
Zvukoměrné čety	120	227	150	487	38
Balony	22	6	19	47	3,6
Letectvo	45	24	22	101	7,8
Ostatní prameny	119	0	2	121	9,2

C. Zpravodajské poznatky, vyňaté z díla německého generála Limana v. Sanderse „Pět roků v Turecku“.

Při popisování evakuace fronty Angličany v prostoru Anaforta (mořský záliv v Galipoli) v noci s 19. na 20. prosince 1915 píše generál Liman von Sanders, tehdejší velitel V. turecké armády, mezi jiným:

Ústup byl připravován s neobyčejnou péčí a byl velmi hladce proveden. Angličané odsunuli předem své dělostřelectvo (vyjma velmi malý počet děl, která padla do tureckých rukou). Mohli to učinit velmi snadno, neboť jejich lodní baterie stále zcela blízko mořského břehu.

Je pravda, že několik dělostřeleckých velitelů (tureckých) pozorovalo během posledních dní, že některé anglické baterie buď vůbec nestřílely, a když, jen jedním dělem. Tento poznatek nebyl náležitě oceněn, a proto zůstal nevyužit.

Již předtím se stalo, že některé baterie i celé dva dni neprojevovaly žádnou činnost, zvláště tenkrát, když prováděly změnu palebných postavení. V tomto období byla palba lodních děl nejčilejší — nahrazovala palbu přemísťujících se baterií.

D. Zprávy získané nasloucháním.

Většina zpráv získaných nasloucháním zajímá především nadřízené velitele; zvláště před provedením nepřátelského útoku nebo manévru všech druhů budou tyto zprávy nad jiné důležité.

Postačí uvést výtah z německých zpravodajských dokumentů „Der Auswertungsdienst in der französischen taktischen Abteilung — August 1918“, kde mimo jiné je řečeno, že „nelze téměř nic získati (doslova „vytáhnout“) z telefonických rozhovorů francouzských — výjimkou jsou jen dělostřelečtí pozorovatelé, kteří zůstávají obzvláště neopatrni a pokračují čas od času v dodávání cenných zpráv“.

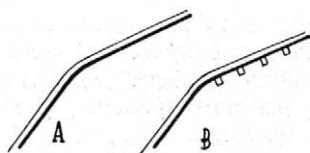
Obdobné poznatky potvrzují i mnohé jiné doklady, v nichž jsou citovány případy, kdy němečtí dělostřelečtí pozorovatelé svou nesmírnou povídavostí ulehčili, ba dokonce i prováděli zastřílení francouzského dělostřelectva na své vlastní baterie nebo pozorovatelný.

Příklad: Jedna z německých pozorovatelů byla postřelována francouzským dělostřelectvem. Krátce po zahájení palby zachytila jedna z francouzských naslouchacích stanic tuto zprávu: „Jsme postřelováni,

rány jsou dlouhé asi 200—300 m a vlevo“. Udané úchyly byly ihned dodány příslušné části dělostřelectva. Po vypálení nových řad bylo zachyceno: „Všechny rány jsou okolo pozorovatelny“. Německý pozorovatel nevědomky prováděl zastřílení francouzského dělostřelectva na svou pozorovatelnu.

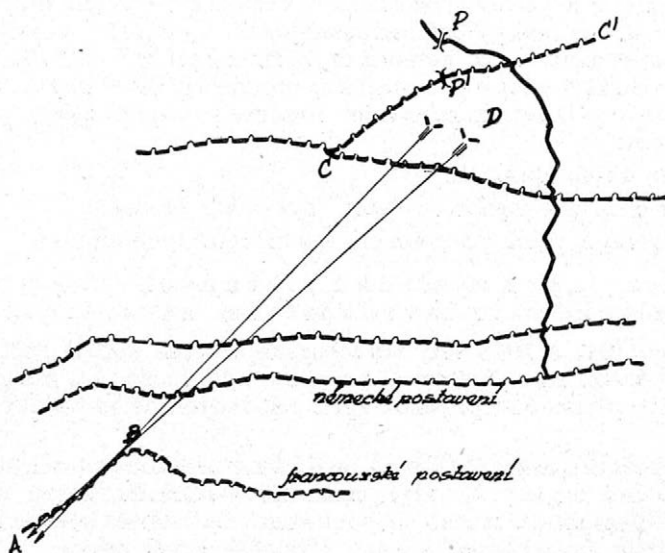
E. Příklady t. zv. „protínání zpráv“.

I. Na frontě v Champagni v květnu 1916 hlásila jedna ze zvukoměřných čet několikeré zaměření a vyhodnocení palebného postavení německé baterie, umístěné podél cesty, na níž byl velmi čilý dopravní ruch (obr. 3 A). Provedená vyhodnocení se navzájem potvrzovala a kryla; odpovídala

Obr. 3.

střelbě baterie 15 cm hrubých houfnic. Podrobné studium leteckých snímků, jež bylo ihned provedeno, neudávalo žádné palebné postavení na označeném místě. Mezitím vyslaný letecký pozorovatel, jenž měl za úkol střežit uvedený prostor, oznamoval v svém hlášení, že pozoroval záblesky, vznikající při vypálení děl, pravděpodobně 15 cm hrubých houfnic.

Obr. 4.

Další, ještě podrobnější studium leteckých snímků bylo znovu zahájeno. Tentokrát však byly ještě přibrány k srovnání snímky již dříve pořízené. Na kopii z listopadu 1915 byla shledána 4 bojová stanoviště děl v stadiu budování, podél uvedené cesty (obr. 3 B); palebné postavení bylo potom velmi dokonale zastřeno a díky cestě s ním sousedící letecký snímek

neukazoval žádné stopy cirkulace, jež tak často prozrazují palebná postavení baterií, byť i nejlépe utajovaná.

Tento příklad jasně ukazuje „protínání zpráv“, pocházející ze tří různých pramenů:

- od zvukoměrné čety,
- z leteckého pozorování a
- z podrobného studia leteckých snímků.

II. Jedno ze zpravodajských hlášení pěchoty oznamovalo, že německé dělo ráže 77 mm často bočně postřeluje za noci francouzský zákop v části AB (obr. 4). Vše nasvědčovalo tomu, že střelba pochází od děla velmi blízko umístěného.

Zvukoměrná četa měla svou základnu, vzhledem k udanému směru střelby, velmi špatně umístěnou a udávala, že dělo je v prostoru CC'. Studium leteckých snímků nedalo žádných výsledků. Pozorovací četa a pozemní pozorovatelný byly na daný prostor, jinak velmi přehledný, upozorněny; nezjistily však vůbec nic.

Podrobné studium leteckých snímků, provedené topografickým oddílem armádního sboru, jehož výsledky byly přeneseny na doplněk k řídicímu plánu, odhalilo vybudované přejezdy pro vozidla přes střelecké a spojovací zákopy v bodech P a P'. Pod lupou bylo možno dokonce zjistit stopy po jízdě vozy, zvláště v samém okolí přejezdů.

Bylo proto velmi pravděpodobné, že německé dělo zajíždí vždy v noci cestou přes PP' do postavení v prostoru D. Francouzské baterie věnovaly tomuto prostoru zvýšenou pozornost a výsledek se velmi brzy dostavil: němečtí dělostřelci byli palbami znepokojováni do té míry, že se dopouštěli různých neopatrností. Letecký snímek, pořízený po uplynutí několika málo dní, jasně ukázal 4 okopy pro obsluhu, prozrazující dvě bojová stanoviště pro děla. Tento příklad ukazuje velmi názorně protínání zpráv, pocházející z tří pramenů:

- od pěchotního zpravodajství,
- ze zaměření zvukoměrnou četou, byť málo přesného,
- z pečlivého a velmi podrobného studia leteckých snímků.

F. Několik jiných výsledků, získaných francouzským dělostřeleckým zpravodajstvím za světové války.

V letech 1917 a 1918, kdy francouzská armáda dobyla zpět značných částí svého území mezi Aisnou a Arrasem, bylo možno na mnoha úsecích bývalé fronty přezkoušet přesnost zpráv, dodaných dělostřeleckým zpravodajstvím.

1. Na počátku roku 1917 bylo prováděno přezkoušení dělostřeleckými zpravodajskými orgány 33. francouzského armádního sboru v prostoru Carlepont—Vezaponin. Nutno připomenout, že veškerá německá palebná postavení byla Francouzům známa. Výsledek přezkoušení:

71% palebných postavení, vynesných do řídicích plánů, bylo určeno s přesností do 50 m,

19% s přesností okolo 100 m,

8% s přesností do 300 m,

2% postavení neodpovídala; na udaných místech nebylo možno již nic zjistit.

Sluší podotknout, že těchto výtečných výsledků bylo dosaženo na frontě, ustálené po dobu více než dvou let. Počet německých baterií byl rovněž značný.

2. V červenci roku 1917 bylo prováděno přezkoušení dělostřeleckými zpravodajskými orgány 11. francouzského armádního sboru v prostoru Roye (asi 40 km západně od Saint Quentin). Uvádím doslovný výňatek z hlášení:

„To, co obzvláště překvapuje při prohlídkách palebných postavení, opuštěných nepřítelem za jeho ústupu, je především matematická přesnost dodaných zpráv.“

Obdobné studium, provedené v prostoru severně od Soissons, končí stejným závěrem:

„S řídicím plánem v ruce a bez jakýchkoli předchozích znalostí příslušného prostoru možno jít od jednoho palebného postavení k druhému s takovou jistotou jako v museu, máme-li katalog v ruce.“

a) Z třiceti německých palebných postavení, zjištěných v prostoru západně a jižně od Roye v pásmu 3 km hlubokém, bylo jich zjištěno 27 přesně, jedno s chybou okrouhle 100 m, zbývající dvě unikla vůbec všem orgánům francouzského dělostřeleckého zpravodajství. Nebylo však potvrzeno, byla-li vůbec někdy obsazena.

Z provedených studií prostorů Roye vyplývá, že dobře uspořádané a vedené dělostřelecké zpravodajství získává velmi cenné a přesné zprávy o nepřátelském dělostřelectvu. Za takových podmínek jen velmi nepatrný počet baterií může uniknouti jeho pátrání.

3. Studium a šetření dělostřeleckých zpravodajských orgánů I. francouzské armády po ofenzivě, provedené 8. srpna 1918 v prostoru Amiens—Montdidier, jsou rovněž pozoruhodná, srovnáme-li je s výsledky, získanými před touto ofenzivou.

Ze 135 německých palebných postavení, vynesných v řídicím plánu, 109 jich určitě existovalo; z toho počtu 103 bylo určeno přesně, 2 s přesností do 50 m, 3 s přesností 50 m, jedno pak s přesností menší než 50 m.

Zbývajících 26 palebných postavení bylo pochybných, z čehož:

13 nebylo obsazeno (pravděpodobně záměnná palebná postavení),

8 odpovídalo úkrytům anebo částem zákopů,

5 palebných postavení neodpovídalo, na udaných místech nebylo možno nic zjistit a ověřit.

a) Francouzskými zpravodajskými prostředky bylo 8. srpna hlášeno, že 56 německých palebných postavení jest obsazeno.

Později bylo ověřeno, že:

37 postavení bylo určitě obsazeno, neboť veškerý dělostřelecký materiál v nich umístěný byl Francouzi ukořistěn,

10 postavení bylo obsazeno jistě; svědčily o tom čerstvé stopy,

9 postavení nenásvědčovalo tomu, že by byla bývala 8. srpna 1918 obsazena. Kromě uvedených postavení byla obsazena ještě 3 jiná, která nebyla francouzskými zpravodajskými orgány vůbec zjištěna.

V závěru možno říci, že se dodatečné přezkoušení značně krylo s výsledky činnosti zpravodajských orgánů, která byla prováděna na ustálené frontě po dobu 3—4 měsíců. V tomto období mělo německé dělostřelectvo převahu a používalo všech možných prostředků, aby uniklo pátrání dělostřeleckého zpravodajství (zastírání, stěhovavé baterie atd.).

G. Studium zbytků střel (střepin).

Studium zbytků střel (střepin) dovoluje určit s přesností druh a ráže děl, jimiž jsou vybaveny nepřátelské baterie.

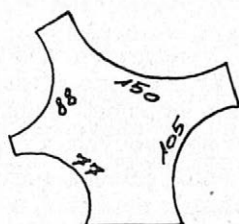
Zvukoměrné čety mohly s dostatečnou přesností určit ráže nepřátelských baterií. Rovněž i pozorovací čety podle velikosti záblesků, vzniklých při vypálení. Omyl u obou však nebyl nikdy vyloučen. Jen studium zbytků střel (střepin) dávalo spolehlivé a jisté údaje o nepřátelských dělech (o ráži, vzoru atd.). Při studiu byly brány v úvahu vždy tyto hodnoty:

ráž,
otisky rýh na vodící obroučce (počet rýh),
šířka ložiska vodící obroučky v plášti střely,
umístění vodící obroučky, event. počet jich,
zabarvení stěn střely,
druh a tvar zapalovače,
tloušťka dna střely.

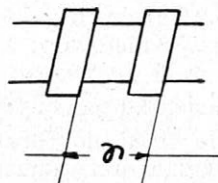
a) R á ž byla měřena pomocí kovové míry, kovové (plechové) to desky (obr. 5), opatřené na obvodu kruhovitými výřezy, odpovídajícími různým rážím. K studiu se ovšem hodily střepiny (zbytky střel) větších rozměrů a ty, které nebyly výbuchem příliš deformovány.

b) O t i s k y r ý h na vodící obroučce jsou jakýmsi „podpisem hlavně“ a dovoluji proto určit její vzor. Otisky se vyznačují hodnotou γ , t. j. vzájemnou vzdáleností dvou za sebou jdoucích rýh.

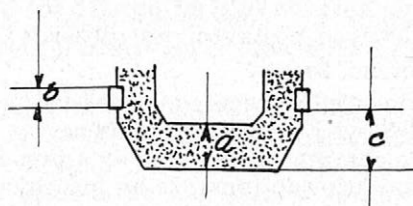
Vzdálenost rýh lze určit ze vzorce: $\gamma = \frac{C}{N} \cdot 3'14$, kde C = ráž,
 N = počet rýh, $3'14$ = Ludolfovo číslo.

Obr. 5.

Obr. 6.

a = tloušťka dna střely,
 b = šířka ložiska vodící obroučky,
 c = vzdálenost vodící obroučky od dna střely.

Obr. 7.

(Obr. 6.) U německého 77 mm polního děla činila hodnota γ 7'5 mm, u polního houfnice 105 mm = 10'3 mm.

c) Šířka ložiska vodící obroučky v plášti střely: u 77 mm granátu vz. 77 = 9 mm, u prodlouženého granátu vz. 77 = 8 mm, u 105 mm granátu vz. 14 = 12 mm, u prodlouženého 105 mm granátu = 14 mm.

d) Umístění vodící obroučky je dáno její vzdáleností od dna střely (obr. 7). U 77 mm granátu vz. 14 = 25 mm, u prodlouženého = 26 mm.

Počet vodících obrouček:

u 13 cm něm. kanonu: 2 obroučky,

u 15 cm něm. kanonu: 1, 2 neb 3 vodící obroučky podle vzoru.

Počet rýh: 32 u granátu 77 mm vz. 77 (německého).

e) Zabarvení vnějších stěn střel:

u granátu 77 mm vz. 14: červené.

u prodlouženého granátu 77 mm: tělo střely modré, horní část žlutá.

f) Tvar zapalovače odpovídá svým závitem tělu (plášti) střely.

g) Z tloušťky dna možno usuzovat na druh střely. Nevybuchlé střely byly vyšetřovány s náležitou opatrností: opatrně byla změřena jejich délka a přečteny veškeré ryté a malované nápisy.

Shromažďování zbytků střel (střepin) mohla provádět účinně jen vojsková tělesa. Rozkazy k shromažďování střepin byly vydávány čas od času vyšším velitelstvím.

Střepiny (zbytky střel) byly odesílány na příslušná místa s těmito údaji:

den a doba (hodina — minuta), kdy byly nepřitelem střeleny,

místo (prostor), v němž byly shromážděny.

H. Dělostřelecké zpravodajství v německé armádě za světové války.

a) Německé velení obrátilo svůj zřetel k stejným zpravodajským prostředkům jako velení francouzské.

1. Pozemní pozorování. Od roku 1915 měla každá divise soustavu pozorovatelů, jejichž úkolem bylo zjišťovat různé cíle a body protínáním vpřed. Později byly zřízeny t. zv. „Lichtmesstruppen“ (LMT.) — jednotky, které zjišťovaly zvukové zdroje pomocí záblesků (t. j. světlozvukem). Tyto jednotky odpovídaly svým složením i účelem dříve již postaveným francouzským světlozvukovým četám, jež byly později přeměněny na pozorovací čty. Roku 1916 zjistili Francouzové celkem 113 LMT., do září 1917 dokonce 174.

2. Zvukoměřictví. Zjišťování zvukových zdrojů prováděly t. zv. „Schallmesstruppen“ (SMT.), jichž bylo Francouzi roku 1916 zjištěno celkem 60. Podle francouzských posudků lze usuzovat, že SMT. neprokazovaly tak dobré služby jako francouzské zvukoměrné čty. Že jejich výsledky byly horší, možno usuzovat z tohoto případu: na jednom úseku západní fronty zjistili v době od 1. do 7. června 1918 z celkového počtu 99 francouzských baterií jen 17.

3. Letectvo (průzkum, střežení, pozorování, pořizování leteckých snímků). Letecká činnost byla prováděna důkladně a ve veliké míře. Německé velení, majíc neustále na zřeteli dobré výsledky, získané leteckou činností, kladlo veliký důraz především na nutnost zastírání. Podle francouzských posudků a výsledků, získaných dělostřeleckým zpravodajstvím, bylo německé zastírání prováděno v praxi dosti nedostatečným způsobem.

4. Vojsková tělesa. Z vojskových těles dodávaly nejvíce zpráv dělostřelecké útvary.

5. Studium zbytků střel a střepin bylo prováděno obdobným způsobem jako ve francouzské armádě.

b) Uspořádání dělostřeleckého zpravodajství. Německé velení utvořilo pro jednotlivé úseky úsekové zpravodajské orgány — t. zv. „Vermessungsabteilungen“ (VMA.), pozdější „Artilleriemess-truppen“ — (AMT), jejichž úkolem bylo soustřeďovat zprávy o nepřátelském dělostřelectvu.

U každého štábu divise byl zpravodajský důstojník, jemuž byl ihned po jeho příchodu do úseku podřízen personál příslušné AMT.

V období dlouhého ustálení fronty byly výhody tohoto úsekového systému nesporné, zvláště když AMT. byly přidělovány divisím, jejichž střídání bylo ve většině úseků velmi časté. Velikou výhodou bylo, že příslušná AMT. znala velmi dobře celý úsek a mohla proto informovat velitele a zpravodajské orgány nově příšlé divise podrobně o nepřátelském dělostřelectvu a o jeho činnosti.

V německé armádě byla divisnímu dělostřelectvu svěřena též protibaterijní činnost a tím si lze vysvětlit přidělování AMT., jakožto orgánů dělostřeleckého zpravodajství k divisím.

V roce 1918 byla každá divise, určená k útoku, vybavena pozorovací a zvukoměrnou četou.

Z á v ě r.

Předcházející stránky potvrzují velmi jasně důležitost orgánu dělostřeleckého zpravodajství a zpravodajství vůbec. Vyplývá z nich zvláště činnost pozorovacích a zvukoměrných čet, letectva a upoutaných pozorovacích balonů. V budoucí válce budou mít rovněž velmi důležitou úlohu.

Cenné zprávy dodávali pěchotní a dělostřelečtí pozorovatelé.

Studium střepin a zbytků nepřátelských střel velmi vhodně doplňovalo dělostřelecké zpravodajství. Důležité zprávy skýtalo naslouchání, písemný materiál všech druhů a váleční zajatci. Ti, po většině od pěchoty, byli zpravidla velmi málo informováni o dělostřelectvu. Poskytovali však zprávy povšechného rázu. Případy, kdy poskytli dosti zpráv o dělostřelectvu (pozorovatelny, SV., skladiště střeliva, výdejny atd.), nejsou vzácné.

Neobyčejně cenným zpravodajským materiálem jsou letecké snímky, jak vidět z dříve uvedených příkladů. Nikdy se nespokojujeme jen nejnovějším snímkem. Je třeba neustále a soustavně srovnávat snímky nově pořízené se snímky dřívějšími, byť i hodně staršími, a zjišťovat nastalé, třeba i někdy téměř nepatrné změny. Toto srovnávací studium umožňuje sledovat ruch a posoudit intenzitu činnosti nepřítele na určité části bojiště, jinak říkajíc, získává prvky, potřebné nadřízeným velitelům k rozhodování. Bude proto prvním požadavkem kladeným na letectvo v každém novém úseku, aby pořídilo kolmé snímky celého potřebného prostoru. Také snímky dávají přesný obraz bojiště v okamžiku příchodu a umožňují potřebná a zajímavá srovnání s později pořízenými snímky.

Čtení leteckých snímků jest úkonem nad jiné důležitým; důstojníkům pověřeným musí mít dobrý zrak a velikou zkušenost v čtení leteckých snímků. Musí být neobyčejně svědomitý, methodický a mít veliké znalosti o nepříteli (doklady a evidence všech druhů).

Nejdůležitější listinný materiál, pojednávající o nepříteli, má být dobře uložen a roztríděn. Letecký snímek nutno studovat napřed pouhým okem, pak teprve pod lupou. Studium se provádí velmi pečlivě část po části.

Bud' vždy zásadou, že se na letecký snímek nedíváme, ale studujeme jej.

Major děl. Alois Procházk a:

Kontinuita palby baterie při přemísťování pozorovatelny za útoku.

(K čl. plk. děl. Fr. Kryštofa „Přemísťování dělostřelectva za útoku“, uveřejněnému v čís. 7—8 „Dělostřeleckých rozhledů“ 1935.)

Plk. děl. F. Kryštof vylíčil velmi pěkně zajištění kontinuity palby u baterie za útoku postupným přemísťováním pozorovatelny. Avšak na str. 925, 3. odst., navrhuje, aby při přemísťování velitele baterie z pozorovatelny na pozorovatelnu, zastupoval ho 1. důstojník, a odůvodňuje to tím, že 1. důstojník zná nejlépe situaci a palebnou činnost baterie. O důstojníkovi patračí, který je v té době na předsunuté pozorovatelně, říká, že není náležitě informován o baterii, jejíž palbu by měl řídit.

Připouštím, že 1. důstojník zná nejlépe situaci a palebnou činnost baterie, že zná střelecké prvky pro hlavní bod HB a zastřílené cíle. Avšak nezná a neviděl postřelovaný prostor, neviděl HB ani zastřílené cíle, nezná situaci vlastní pěchoty ani nepřitele, neboť tyto věci není obvyčejně z palebného postavení vidět. Když přijde 1. důstojník na pozorovatelnu, má před sebou více méně neznámý terén, v němž musí být teprve velitelem baterie orientován, musí mu být vysvětlena a v terénu ukázána situace vlastní i nepřátelská, HB i zastřílené cíle. Než tyto věci velitel baterie vysvětlí, mohl by být v mnohých případech již přemístěn na předsunuté pozorovatelně.

K tomu možno vzít v úvahu i to, že obsadit zadní pozorovatelnu někdy již skoro nemá účelu, neboť se na ní zhoršily pozorovací podmínky buď pro vzrůstající vzdálenost mezi hlavní pozorovatelnu a pěchotou nebo vlivem terénu. Vždyť z toho důvodu se velitel baterie přemísťuje. Je proto vhodnější zastupovat velitele baterie po dobu jeho přemísťování na předsunuté pozorovatelně, obsazené již důstojníkem patračem.

Činnost 1. důstojníka se neomezuje jen na práce při zamíření baterie a při přípravě střelby. Jeho úkol je též velitelský, neboť jen on za války velí přímo mužstvu v palebném postavení. Jest odpověden za toto mužstvo a za jeho činnost, zvláště v takových případech, jako je přepadení palebné baterie nepřítelem, ať již pozemním, letcem, tankem nebo dělovou palbou. Tehdy bude přítomnost staršího zkušenějšího důstojníka v palebném postavení velmi nutná.

Naproti tomu důstojník patrač byl na pozorovatelně velitele baterie, zná terén, zná obvyčejně i dosavadní HB a někdy i zastřílené cíle a zná mnohdy i situaci vlastní pěchoty lépe než velitel baterie, který zůstal vzadu. V každém případě má lepší pozorovací podmínky, neboť za tím